

Zainwestujmy razem w środowisko

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Główne działania NFOŚiGW w obszarze rewitalizacji terenów zdegradowanych

Jerzy Swatoń

Dyrektor Departamentu

Ochrony Ziemi

Definicja

Rewitalizacja – nadanie terenom zdegradowanym nowych funkcji: gospodarczych, społecznych, środowiskowych oraz kulturowych. Termin ten, obok technik remediacyjnych i sposobów przywracania wartości użytkowych terenom i obiektom, obejmuje również procesy ich zagospodarowania, w tym działania organizacyjne, planistyczne i programy towarzyszące, a także narzędzia prawne, finansowe i społeczne.

Cechą charakterystyczną procesu rewitalizacji jest wieloaspektowość działania, gdyż dotyczy on takich obszarów, jak: planowanie przestrzenne, budownictwo, ochrona środowiska, ekonomia, polityka społeczna.

Z opracowania: *Zasady dokumentowania warunków geologiczno-inżynierskich dla potrzeb rekultywacji terenów zdegradowanych* wykonanego w roku 2012 dla Ministerstwa Środowiska przez Instytut Techniki Budowlanej i Państwowy Instytut Geologiczny

W przeszłości

- **Program Rekultywacja terenów zdegradowanych przez Wojska Federacji Rosyjskiej, Wojsko Polskie w garnizonach:**
Kluczewo, Borne Sulinowo, Brzeg, Legnica, Świnoujście, Stara Kopernia, Bagicz, Świętoszów, Krzywa, Szprotawa i Chojna.
Łączna wartość dotacji dla zadań oczyszczania terenów ze środków NFOŚiGW wyniosła ok 30 mln zł, a łączna wartość zadań ok 50 mln zł
- **Rekultywacje terenów po kopalniach siarki w latach 1998-2015,** dla których łączne dofinansowanie ze strony NFOŚiGW wyniesie ok 902 mln zł, przy łącznej wartości zadań ok. 1 577 mln zł.

W przeszłości

- **Rekultywacje i wygaszanie hałd dla terenów pogórnich m.in.:**
 - Gaszenie pola pożarowego hałdy przy szybie Staszic w Wałbrzychu*
 - Rekultywacja w kierunku rekreacyjnym hałdy przy ulicy Moniuszki w Wałbrzychu*
 - Gaszenie hałdy nr 6/4 na polu Piast w Nowej Rudzie*
 - Rekultywacja zwału byłej KWK Siersza w Trzebini*
 - Rekultywacja terenu zwałowiska „A” w Piekarach Śląskich*
 - Rekultywacja hałd w rejonie Wałbrzych-Nowa Ruda*
 - Rekultywacja terenów zwałowiska odpadów pogórnich Marian-Wschód*
 - Rekultywacja osadników podziemnych na wschód od osadników ziemnych w rejonie byłej kopalni Jowisz*
- Razem – ok. 36 mln zł*

W przeszłości

- **Mogilniki**

W 1998 r. zidentyfikowano w Polsce 330 mogilników, w których znajdowało się ok 10 tys ton różnego rodzaju odpadów niebezpiecznych, przede wszystkim przeterminowanych środków ochrony roślin.

Fundusz sukcesywnie dofinansowywał ich likwidację.

W latach 2009-2011 zlikwidowano ostatecznie 76 mogilników (z listy 88). Wydatkowano na ten cel w tym czasie kwotę ponad 200 mln zł.

W przeszłości

- ***Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330 – Gliwice, poprzez kompleksowe unieszkodliwienie odpadów wraz z rekultywacją terenów skażonych Zakładów Chemicznych Tarnowskie Góry***

Powierzchnia przeznaczona do rekultywacji:	ok 18,5 ha
Wartość projektu brutto:	ok 235 mln zł
Dofinansowanie :	53 184 285 zł

Projekt obejmował :

- wyburzenie obiektów oraz usunięcie pozostałości z instalacji produkcyjnych
- budowę Centralnego Składowiska Odpadów niebezpiecznych (5 kwater o powierzchni 13,7 ha)
- likwidację zwałowisk i unieszkodliwienie odpadów
- rekultywację terenu
- oczyszczenie i regulację koryta rzeki Soły

W ostatnich latach

- **Program realizowany przez Spółkę Restrukturyzacji Kopalń**

Program realizowany był w latach 2008-2015 (1 etap) i posiadał budżet na poziomie 91,3 mln zł.

Dotyczył zadań rekultywacji hałd, zwałowisk i składowisk, rekultywacji osadników mułowych i osadników wód dołowych, likwidacji zapożarowania hałd w gminach: Zabrze, Sosnowiec, Wojkowice, Bojszowy, Bytom, Piekary Śląskie, Siersza, Wałbrzych, Nowa Ruda i Jaworzno.

W ostatnich latach

- **Program realizowany przez Spółkę Restrukturyzacji Kopalń**

Etap 2 programu planowany jest do realizacji w latach 2016-2018. Przeznaczony na ten cel budżet wynosi ok 230 mln zł.

Finansowane będą przedsięwzięcia związane z rekultywacją terenów przemysłowych KWK „Brzeszcze”, KWK „Sośnica-Makoszowy” w Zabrze, KWK „Bobrek-Centrum” w Bytomiu oraz KWK „Piekary”.

W ostatnich latach

- **Likwidacja ognisk zapożarowania poprzez rekultywację techniczną i biologiczną zwałowiska pogórniczego zlokalizowanego w Bytomiu**

Powierzchnia przeznaczona do rekultywacji: ok 6,4 ha

Wartość projektu brutto: 8 323 253 zł

Dofinansowanie (pożyczka): 7 090 498 zł

Celem przedsięwzięcia realizowanego w latach 2013-2016 jest całkowita likwidacja zagrożeń termicznych zwałowiska po byłej KWK Szombierki w Bytomiu, jego rekultywację przyrodniczą a następnie zagospodarowanie na potrzeby rekreacyjne, sportowe i budowlane.

W ostatnich latach

- **Likwidacja zagrożeń środowiskowych spowodowanych zaleganiem odpadów zawierających azbest na terenie gminy Ogrodzieniec**

Masa unieszkodliwionych odpadów:	13 050 Mg
Wartość projektu brutto:	21,6 mln zł
Dofinansowanie:	17,1 mln zł

W 2009 roku NFOŚiGW udzieliło dofinansowania Powiatowi Zawierciańskiemu na przedsięwzięcie polegające na usunięciu odpadów zawierających azbest z terenu byłego Przedsiębiorstwa Materiałów Izolacji Budowlanej „Izolacja” w Ogrodzieńcu, jego oczyszczeniu i zrekultywowaniu.

W ostatnich latach

- ***Zabezpieczenie odpadów azbestowych na drogach na terenie Gminy Szczucin***

Długość zabezpieczonych dróg:	138 km
Wartość projektu brutto:	50,17 mln zł
Dofinansowanie:	20,76 mln zł

Dofinansowano 5 etapów projektu polegającego na oczyszczeniu gminy Szczucin i byłego Zakładu produkującego wyroby zawierające azbest z azbestu w szczególności powierzchni ziemi.

Dominującym zakresem projektu było przywrócenie bezpieczeństwa ekologicznego i zabezpieczenie odpadów azbestowych zalegających na drogach.

W ostatnich latach

- **Likwidacja osadników szlamów cynkowych oraz rekultywacja terenów Huty Metali Nieżelaznych „Szopienice” S.A. w likwidacji w Katowicach**

Powierzchnia przeznaczona do rekultywacji: 7,1 ha

Wartość projektu brutto: 30,811 mln zł

Dofinansowanie: 16,811 mln zł

Zadanie realizowane od 2012 roku do stycznia 2016.

Projekt polega na zrekultywowaniu terenu oraz usunięciu 190 000 Mg odpadów niebezpiecznych.

Przewiduje się utworzenie na zrekultywowanym obszarze ogólnodostępnych terenów zieleni o funkcjach rekreacyjnych.

W ostatnich latach

- **Projekty rekultywacyjne NFOŚiGW wspierane środkami unijnymi w ramach działania 2.2. POIiŚ 2007-2013**

Rekultywacja zbiornika odpadów niebezpiecznych i szkodliwych po zakładach „Górka” w Trzebini

Rekultywacja na cele przyrodnicze terenów zdegradowanych, popoligonowych i powojсковych zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe

Rekultywacja terenów w rejonie rzeki Bytomki na obszarze gminy Zabrze

W ostatnich latach

- ***Rekultywacja zbiornika odpadów niebezpiecznych i szkodliwych po zakładach „Górka” w Trzebini***

Powierzchnia przeznaczona do rekultywacji:	10,5 ha
Wartość projektu brutto:	14 897 033 zł
Dofinansowanie :	12 662 477 zł

Składowisko odpadów szkodliwych i niebezpiecznych z produkcji tlenku glinu położone jest w nieczynnym od 1973 roku kamieniołomie wapienia i margli (pow. 9,7 ha) używanych jako surowiec przez cementownię działającą w latach 1913 - 1975.

W roku 1991 nastąpiło zatrzymanie odpływu wody z terenu kamieniołomu. Powstające odcieki o silnie alkalicznym odczynie wypełniły zbiornik o pow. ok. 2,5 ha.

W roku 2000 nastąpił niekontrolowany wypływ odcieków.

W latach 2001-2008 z inicjatywy Gminy Trzebinia nastąpiło wypompowanie i neutralizacja odcieków.

Obecnie kończone są prace związane z rekultywacją zbiornika.

W ostatnich latach

- ***Rekultywacja na cele przyrodnicze terenów zdegradowanych, popoligonowych i powojkowych zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe***

Powierzchnia przeznaczona do rekultywacji:	ok 30 000 ha
Wartość projektu brutto:	129 376 997 zł
Dofinansowanie :	96 420 614 zł

Projekt obejmuje :

- rozpoznanie saperskie i oczyszczenie terenu (48 nadl.)
- ocenę przyrodniczą (57 nadl.)
- ocenę geośrodowiskową (57 nadl.)
- usuwanie zanieczyszczeń gruntowych (1 nadl.)
- rozbiórkę lub zabezpieczenie obiektów powojkowych i porządkowanie terenu (16 nadl.)
- przygotowanie i rewitalizację podłoża gruntowego (3 nadl.)
- odnowienie i zalesienie terenów popoligonowych i powojkowych (1 nadl.)
- dostosowanie składu gatunkowego drzewostanów do warunków siedliskowych – przebudowa drzewostanów (1 nadl.)
- ochronę i reintrodukcję gatunków roślin i zwierząt (4 nadl.)

W ostatnich latach

- ***Rekultywacja terenów w rejonie rzeki Bytomki na obszarze gminy Zabrze***

Powierzchnia przeznaczona do rekultywacji: ok 180 ha

Wartość projektu brutto: 28 938 582 zł

Dofinansowanie : 24 597 795 zł

W ramach projektu rekultywacji poddanych zostało 10 wielkoobszarowych niezurbanizowanych terenów zdegradowanych.

Na terenach występowało skażenie gleby i składowane były pozostałości po procesach produkcyjnych. Dodatkowo występowały zagrożenia związane z niebezpiecznymi urwiskami, ruinami budowli przemysłowych oraz bieżącą działalnością człowieka (m.in. teren po byłej koksowni Concordia).

Projekt jest częścią większego projektu związanego z rekultywacją wszystkich terenów zdegradowanych występujących na obszarze miasta (łącznie ponad 700 ha).

Informacja o programach priorytetowych

- *Ochrona powierzchni ziemi*

Składa się z 4 części.

Aktualizacja programu priorytetowego „Ochrona powierzchni ziemi” obejmuje m. in. zmianę warunków dofinansowania w części 1) Remediacja terenów zdegradowanych i rekultywacja składowisk odpadów oraz dodanie nowej części 4) Usuwanie odpadów wraz z remediacją powierzchni ziemi.

Informacja o programach priorytetowych

- ***Ochrona powierzchni ziemi***

Szereg rodzajów przedsięwzięć wymienionych w programie wpisuje się w działania rewitalizacyjne i rekultywacyjne na terenach zdegradowanych, są to między innymi:

- remediacja, w tym historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi,
- usuwanie odpadów, w tym unieszkodliwianie niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów stanowiących zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub zaistnienia nieodwracalnych szkód w środowisku,
- działania naprawcze w przypadku zaistnienia szkody w środowisku, w powierzchni ziemi,
- prace stabilizacyjne i zabezpieczające dotyczące osuwisk,
- ponowne kształtowanie funkcji terenu lub przygotowanie go do pełnienia nowych funkcji.

Informacja o programach priorytetowych

- ***Geodezja i górnictwo***

Część 2 – zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin

- rekultywacja gruntów na terenach zdegradowanych działalnością wydobywczą

- ***POIiŚ 2014 – 2020***

Działanie 2.5. : Poprawa jakości środowiska miejskiego

Dziękuję za uwagę

Jerzy Swatoń

tel.: (22) 45 90 545

e-mail: jerzy.swaton@nfosigw.gov.pl

www.nfosigw.gov.pl